

Роль батьків у вихованні математично обдарованих дітей.

Обдарована дитина - дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності.

Математичні здібності - це здатність утворювати на математичному матеріалі узагальнені, згорнуті, гнучкі й обернені асоціації та їх системи. До складових математичних здібностей слід віднести:

- здатність до узагальнення матеріалу;
 - здатність до оперування числовою і знаковою символікою;
 - здатність до логічних міркувань, пов'язаних з потребою доводити, робити висновки; здатність до скорочення процесу міркувань;
 - здатність до переходу від прямого до оберненого ходу думки;
 - гнучкість мислення незалежно від впливу шаблонів.
- Математика сприяє виробленню особливого виду пам'яті - пам'яті, спрямованої на узагальнення, творення логічних схем, формалізованих структур, виховує здатність до просторових уявлень.

Мета статті: проаналізувати та обґрунтувати роль батьків у вихованні математично обдарованих дітей.

Одна з головних психологічних проблем обдарованих дітей полягає в тому, що в них бачать дітей лінивих, упертих, інколи аномальних, «не від світу цього». Ранній та незвичайний розвиток дитини не помічають батьки з низьким рівнем освіти або невисоким загальним культурним розвитком. У сім'ях, де дитина є єдиною або навпаки, всі діти мають особливі здібності, теж нерідко «втрачають» обдаровану дитину, тому що їй нема з ким порівнювати.

Інший варіант - батьки опираються визнанню своєї дитини обдарованою. Але коли батьки «заплющують очі» на особливі здібності дітей, вони однак продовжують впливати на взаємини дитини з тими, хто поруч. Тоді дитині самостійно доводиться розбиратися у складних ситуаціях. Почуття провини, неприйняття себе, бажання «бути як усі» можуть утруднювати чи навіть нівечити розвиток особистості.

Згідно з дослідженнями видатних психологів Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, розвиток психіки у дитини відбувається шляхом соціального наслідування, привласнення суспільного досвіду, а єдиною можливістю осягнення і засвоєння досвіду попередніх поколінь виступає для маленької дитини спілкування з дорослими. Через спілкування дорослих з дітьми відбувається виховання, як цілеспрямований розвиток дитячої особистості.

Одним з важливих завдань цього є налагодження добрих відносин з обдарованою дитиною. Головний інтерес викликають, з точки зору практичних завдань психологічної допомоги сім'ї, батьківське ставлення і його вплив на процеси розвитку обдарованих дітей. Батьківське ставлення – означає виховний процес у сім'ї: це синонім таких термінів, як батьківське виховання, батьківські відносини, тип виховання [1].

Трапляється, що батьки бачать обдарованість там, де її немає. Особливо, коли вони самі талановиті в якій-небудь сфері. Вони очікують від дитини обдарованості й бачать бажане. Прес батьківських очікувань — надмірний тягар для дитини. Відома фраза про те, що обдарована дитина обдарована в усьому, — неточна. І стосовно дітей, мабуть, неправильна.

Непропорційальність у розвитку – істотна проблема для обдарованих дітей. Явні чи видатні здібності можуть виявлятися в якійсь одній сфері (наприклад, у математиці), водночас розвиток іншої сфери (наприклад мовлення) може бути нижчим від норми.

Обдаровані діти виявляють надмірну наполегливість у бажанні отримати результат. Висока захопленість справою, яка вдається, швидко може призвести до завищених особистісних стандартів і внутрішньої невдоволеності: бути у всьому досконалим — неможливо. Оцінюючи свою роботу дорослими мірками, дитина опиняється в ситуації фрустрації, відчуває тривогу та недитячі переживання. Хоча, з іншого боку, це може бути варіантом «мук творчості». Всі ці переживання можуть посилитись, якщо очікування дорослих, особливо батьків, надто великі. Можливо, дитина сприйматиме себе як невдачу, тобто є вірогідність формування заниженої самооцінки, тоді як завищено рівні домагань і об'єктивно хороших результатів діяльності. Оцінне ставлення до дитини не корисне всім дітям, але для обдарованих дітей таке ставлення особливо небезпечне.

Виховувати обдаровану дитину нелегко, але присмню [4].

Тому, на думку зарубіжних та вітчизняних психологів, батькам у вихованні обдарованої дитини потрібно дотримуватися таких рекомендацій:

- Відвідуйте зі своєю дитиною музичні заняття, спектаклі, кіно, крамниці, гуляйте разом. Не ведіть з нею «дитячих» розмов, спілкуйтеся на рівних.
- Читайте їй більше книг, грайтеся в слова. Звичайна прогулянка, похід в магазин цілком підходять для словесних вправ.
- Обдарованій дитині необхідне інтелектуальне середовище, тому знайдіть інших дітей і дорослих, з якими вона могла б обговорювати цікаві питання.
- допомагайте дітям підготуватись до олімпіад з базових дисциплін; олімпіад з творчого мислення;
- обдарованим дітям подобаються складні ігри і нецікаві ті, якими захоплюються їхні ровесники. Як наслідок – дитина опиняється в ізоляції; [3, с 128].

Досі ми говорили про позитивні сторони обдарованої дитини, які треба підтримувати і розвивати. Дійсно, обдаровані діти мають багато позитивних рис, але це не означає, що у них не має особистих проблем. Перша — це своєрідний розрив між розумовим та фізичним розвитком дитини. Наприклад, відставання в розвитку дрібної моторики і моторної координації від високого рівня пізнавальних здібностей дитини. Це можна виправити, якщо батьки спеціально приділятимуть увагу тренуванню дрібних м'язів кисті руки. Дуже корисні ігри з мозаїкою, нанизування намістив, гудзиків на нитку, шнурування черевиків, ігри з дрібним конструктором, ліплення з глини і пластиліну, малювання паличок, кружечків.

Часто батьки обдарованої дитини жаліються, що вона не сприймає зауважень і критики дорослих. їм здається, що дитина вперта, не хоче йти на компроміс. Як же вчинити?

Згадаємо одну із ознак обдарованості - це висока чутливість, і зрештою - вразливість обдарованої дитини. Такі діти вимагають до себе уваги і визнання. Іноді конфлікт виникає через те, що ми неправильно розуміємо, а тому - і неправильно оцінюємо мотиви поведінки

дитини в тій чи іншій ситуації. Тому не буде помилкою, якщо дорослі першими підуть на компроміс. Потрібно намагатися ставитися до дитини як до інтелектуально багаті особистості, поважати її точку зору, наче вона доросла.

Обдарована дитина встановлює для себе високі стандарти, але рідко досягає успіху у будь-якій справі. Висока критичність щодо себе змушує її бути постійно невдоволеною результатами своєї праці, формує негативне самосприйняття та низьку самооцінку. Батьки не повинні критикувати невдачі дитини і вимагати, аби щодня вона показувала високий результат. Треба дати їй зрозуміти, що успіхи й невдачі часто трапляються в житті. Ще одна проблема обдарованих дітей - взаємини з однолітками та вихователями в дитячому садку. Вихователі можуть постійно підкреслювати здібності обдарованої дитини перед іншими дітьми, а можуть, навпаки, ігнорувати дитячу спостережливість, незвичну поведінку та висловлювання. Обидва підходи не є правильними для обдарованої дитини. Дорослим не слід сприймати таких дітей аж надто захоплено тільки тому, що вони не такі, як інші. Водночас не можна допускати, щоб обдарованість стала для дитини тягарем. Це відбувається, якщо оточення дитини не задовольняє її потреб або вихователі і однолітки негативно реагують на її здібності. У цьому випадку дитина може замкнутись в собі, стати невпевненою у своїх силах, поступово привчається бути, як усі, навіть можуть сформуватися прояви агресивності.

Обдарованій дитині набридають одноманітні заняття, повторювання, очікування інших дітей, участь у спільній справі. Щоб уникнути непорозуміння, з такою дитиною необхідно використовувати цікаві завдання, видозмінювати їх, дорослому виявляти творчість у підготовці завдань, поважати допитливість дитини як велику цінність, а не пригнічувати її [2].

Отже, батькам належить пріоритетне значення у розвитку обдарованої дитини. Важливе завдання виховання у сім'ї, допомогти дитині реалізувати себе та стати щасливою.

Список використаних джерел та літератури.

1. Варга А. Я. Идентификация с родителями и формирование психологического пола (критический подход к решению проблемы) / Анна Яковлевна Варга // Семья и формирование личности : сб. науч. трудов / под ред. А. А. Бодалева. – М., 1981. – С. 10–15.
2. Нижник Г. *Обдаровані діти: робота з дітьми, педагогами та батьками. Психолог дошкілля (вкладка) №4, 2009 р.*
3. *Обдаровані діти: Діагностика та супровід/ Упорядник Т. Червонна. – К.: Шк. світ, 2008. – 128с.*
4. Проценко О. В. *Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. – К.: Шк. світ, 2011. – 174 с.*